

Naisten juominen hävettää

(julkaistu muokattuna ja lyhennettynä Ydin-lehdessä 4/2005)

Viime aikoina naisten lisääntynyt alkoholinkäyttö on saanut varsin runsaasti palstatilaa lehdissä. Miksi näin on? Aihe nousi syksyllä yhtäkkiä julkisuuteen, kun lehtiin ilmestyi kirjoituksia mummojen juopottelusta. Miksi me järkytymme enemmän juopottelevista rouvashenkilöistä kuin herrahenkilöistä? Siksikö, että olemme tottuneet näkemään miehet kännissä ja vanhat naiset kuuluvat yhä siihen sukupolveen joita emme halua nähdä humalassa?

Vaikka vapaampaa alkoholikulttuuria on markkinoitu meille eurooppalaisena, sivistyneenä juomakulttuurina, ei se näytä muuttaneen suomalaisten juomatottumuksia. Suomalainen juo yhä humalahakuisesti, yhä harvempi on enää raitis ja viikonloppu kännäämisen lisäksi alkoholia käytetään myös usein arkisin. Alkoholista on tullut tavallinen, arkipäiväinen asia, jolla juhlistetaan herkästi tilannetta kuin tilannetta.

Siksi ei pitäisi olla mitenkään yllättävää, että naiset eivät ole sen raittiimpia kuin miehet. Tosiasia on viimeisimmän (2000) suomalaisen juomatapatutkimuksen mukaan se, että 90-luvulta tultaessa 2000-luvulle raittiiden naisten osuus on laskenut 17 prosentista 9 prosenttiin, eli raittiita naisia on yhtä paljon kuin miehiä. Naisten keskuudessa eniten alkoholin kulutusta ovat lisänneet 50-69-vuotiaat naiset. Samasta ikäryhmästä raittiiden osuus on laskenut 33 prosentista 16 prosenttiin. Täytyy kuitenkin muistaa, että naiset juovat yhä vain 25 prosenttia alkoholistamme ja miehet loput.

Epävirallisen kontrollin murtuminen

Alkoholikontrollia tapahtuu myös epävirallisesti, yhteiskunnan sisällä ja perhesuhteiden kautta.

Tätä sisäistä kontrollia ovat tutkineet mm. Marja Holmila ja Kirsimarja Raitasalo.

Yhteiskunnassamme on tietynlainen sisäinen säännöstö, joka kontrolloi tai mahdollistaa alkoholin käytön. Perheen sisällä nainen on kontrolloinut miehen juomista ja vanhemmat lapsien juomista.

Naisilla on perinteisesti ollut tiukempi itsekontrolli alkoholin suhteen, mutta tämä kulttuuri näyttää murtuneen jossakin määrin.

Kun sitten iäkäs nainen aloittaa runsaan alkoholin käytön, niin on todennäköistä, ettei hänen juomistaan kontrolloi kukaan. Johtuuko yleinen paheksunta tällaista henkilöä kohtaan juuri siksi, että tämän naisen kontrolli on pettänyt täysin. Hän edustaa kaaosta, yhteiskunnallisen järjestyksen murentumista. Moraalikoodiston murtumista. Juova nainenhan ei ole hauska, vaan naurettava. Jostain syystä alkoholin käyttö suomalaisuudessa näyttää liittyvän kapinointiin ja jossain määrin näkisin myös iäkkäiden naisten juomisessa kapinaa tai ainakin uhmakkuutta. Jos on aina toiminut

moitteettomasti, niin miksi ei vanhemmiten voisi vähän irrotella. Silti uhmakkuudesta huolimatta naiset ovat myös usein kaappijuoppoja, he salailevat ja häpeävät juomistaan.

Häpeän kontrollista eroon

On mielenkiintoista, että naisten kohdalla häpeä näyttäisi yhä olevan se voimakkain tunne, mikä alkoholismista seuraa. Tutkija Hanna Kuusi on nimittäin omassa väitöskirjassaan tutkinut 60–70-luvun juomiskulttuurin muutosta ja todennut, että tuon aikakauden elokuvissa erityisesti naisten rajuryypääminen oli tietyllä tavalla kapinaa häpeän ylläpitämää alkoholikontrollia vastaan. Alkoholilla oli asemansa uuden, radikaalin, tasa-arvoisen naisen elämässä. Tällä naisella oli mahdollisuus vapautua vanhasta roolistaan ja myös irrotella ryypäämällä kuten mies.

Naisten ja erityisesti iäkkäiden naisten juomiseen liittyy paljon ristiriitoja. Toisaalta pitäisi olla vapaa ja itsenäinen, mutta silti pystyä kontrolloimaan sekä itseään että ympäristöään. Toisaalta liikaa kontrollointia ja ympäristönsä tarkkailua pidetään niuhottamisena. Pitäisi nauttia niin sanotusta kolmannesta iästä ja vapaa-ajasta, mutta jos on yksinäistä ja tylsää, niin ei saisi juoda, koska se on terveydelle vaarallista ja rasittaa sitä paitsi läheisiä.

Auttaako sitten julkinen keskustelu ja ilmiön ymmärtäminen suvaitsemaan myös ikäihmisten juomista? Miten suhtaudumme omaan vanhenemiseemme? Vaikuttaako vanhenemisen pelko siihen, että emme ymmärrä eläkeläisten elämää ja tarpeita. Syyllistäminen, moralisointi ja pelottelu eivät kuitenkaan kait ole enää relevantteja tapoja suhtautua julkiseen juopotteluun. Kun ihminen on riippuvainen alkoholista, ei apuna ole kielto, vaan sen hoito vaatii hyvin paljon aikaa sekä auttajalta että autettavalta.

Minua kiinnostaa lähinnä se, miten alkoholin tuomasta häpeästä ja syyllisyydestä olisi mahdollista päästä eroon, jotta yhteiskuntamme pystyisi auttamaan myös ikääntyneitä alkoholin suurkuluttajia ja alkoholisteja. Ehkä meidän täytyy ensin keskustella railakkaastikin mummojen juopottelusta, ennen kuin ymmärrämme, että ikääntyminen ei aina tuo harmoniaa elämään ja että ikäihmisten elämä, tarpeet ja paheetkin, ovat aika samanlaisia kuin kaikkien muiden.

Maria Viljanen
Projektipäällikkö. Liika on aina liikaa -projekti